

Kandavas Lauksaimniecības

tehnikuma

skolotājas Ivetas Ķevicas

Metodiskais darbs literatūrā

*Eduarda Veidenbauma biogrāfija un
daiļrade*

Eduards Veidenbaums

1867-1892

«Katrai tautai ir
tiesības pastāvēt un
attīstīties. Kurā tautā
kāds dzimis, pie tās
tam jāturas.»

Eduards Veidenbaums

dzejnieks, tulkotājs

Dzimis 1867. gada 3. oktobrī Priekuļu pagasta
“Glāzniekos”

(šobrīd mājas atrodas Cēsu pilsētas teritorijā)

saimnieka 6 bērnu ģimenē

1872. gadā ģimene pārcēlās
uz Mūrmuižas «Kālačiem», kur pāiet viss
dzejnieka mūžs, tur tagad ierīkots arī muzejs

Kā muzejs "Kalāči" pastāv
no 1958.gada

Izglītība

Sevišķi tuvs ir tēvs, kurš skolā nav gājis, bet pašmācības ceļā apguvis dažādas zināšanas, strādājis pat par mājskolotāju.

5 gadu vecumā iemācās lasīt.

Pirmo izglītību iegūst, mācoties mājās

1886. gadā viņš beidza Vidzemes guberņas ģimnāziju (pašmācībās ceļā apgūst ģimnāzijas kursu, iestājas pēdējā klasē un absolvē šo skolu).

Izglītība

- 1887. gadā uzsāka studijas Tērbatas Universitātes Juridiskajā fakultātē.

Vēlējās aizstāvēt latviešus pret bagātnieku varmācībām.

Viņa mērķis:

«..būt dzīvē neatkarīgam, nodoties zinātniskiem pētījumiem un iepazīstināt ar tiem tautu viegli saprotamos rakstos.»

Veidenbauma ikdienas režīms

11 stundu darbadiena viņa dzīvē ir ikdienišķa parādība. Viena stunda no šīm 11 stundām tiek veltīta

privātstundu pasniegšanai,
10 stundas jurisprudences studēšanai.

Veidenbauma ikdienas režīms

Arī 8 stundu brīvais laiks bijis sadalīts līdz sīkumam:

3stundas pastaigām, kuru laikā atkārtoti vārdiņi un formulas,

5stundas visam pārējam, kas sevī ietver visdažādākās nodarbes sevis izglītošanai. Te neietilpst lasīšana, lekcijas, mācīšanās.

Interesanti

Interesanta ir bijusi ar matemātisko prātu apveltītā jaunieša tieksme sazināties, šifrējot vēstules. Tā katra lapiņa tika aprakstīta četrkārtīgi – no augšas uz leju, kā parasti rakstos. Tad papīrs apgriezts otrādi un rakstīts baltajās līniju starpās ar citas krāsas tinti. Pēc tam vēl šķērsām pāri no viena stūra uz otru – un tāpat no augšas uz leju un otrādi.

Pārslodze, mācību darbs, literatūras studēšana, svešvalodu apgūšana (zināja ~10 svešvalodu), cīņa par materiālu stabilitāti novājina imunitāti un organismu.

1891. gada decembrī viņš pēc saaukstēšanās saslima un nākamā gada pavasarī mira no strauji progresējošas tuberkulozes.

- Miris 1892. gada 12. maijā, apglabāts Liepas ciema kapos.

Daiļrade

Pirmais revolucionārais dzejnieks latviešu literatūrā

19. gs. beigās sapņi par dieva dēliem un gaismas pilīm bija izsapņoti, tādēļ Veidenbauma dzejoļu skarbums, niknums un izmisums lavīnveidīgi pārņēma latviešu prātus.

Kas, staigājot pa košām puķu lejām,
Tik apskata, cik daudz viņas siena dos,
Lai mani nelasa! Pie manām dzejām
Tik piktu prātu viņš sev iemantos.

E. Veidenbaums

Daiļrade

Dzejnieks reālists, kurš pirmais savos darbos parāda pretrunas, kas pastāv šķiru sabiedrībā.

Dzeja konkrēta, patiesi skarba, ironiska, tiešo tekstu pavada zemteksti.

Tie ir tikai ~ 70-80 dzejoļi, kas sākotnēji izplatīti rokrakstos un tika publicēti tikai pēc viņa nāves.

Daiļrades motīvi

- ✓ Aicinājums uz cīņu pret muižniekiem un garīdzniecību, aicina kaut ko mainīt sabiedrībā.
- ✓ Baznīcas un garīdzniecības asa kritika.
- ✓ Ironija par uzdzīvi, bohēmu.
- ✓ Ilgas pēc labākas nākotnes.

Daiļrades motīvi

- ✓ Pesimisms par nabadzību, realitātes paradoksiem.
- ✓ Sabiedrības dažādo slāņu kritika.
- ✓ Nāve kā atbrīvotāja.
- ✓ Dabas un dzīves skaistuma apjūsnojums.
- ✓ Laika straujais ritums.

Centrālie tēli

Tauta

Prieks

Nāve

Dabas skaistums

Laiks (tā ritums, vērtība)

Daiļrade

Eduarda Veidenbauma dzejā ir daudz simbolu, metaforu, salīdzinājumu un vārda spēļu,
jūtu un sajūtu lādiņš neļauj šai dzejai novecot.

Latviešu dzejā Eduards Veidenbaums ir
vienpatis.

Viņam nav ne īstu priekšteču, ne
sekotāju.

Veidenbauma darbi joprojām arī 21. gs.
ir saglabājuši apbrīnojamu aktualitāti
gan saturā, gan stilā.

Šķiet, ka viņš drīzāk bijis emocionāls skeptiķis, kurš savai skepsei ļāvis izpausties ironijā — gan pret pasauli, gan pret sevi.

Ironija bija galvenais, ar ko Veidenbaums papildināja latviešu dzejas arsenālu — sākot no satīriskiem pret šīs pasaules varenajiem vērstiem pantiem un beidzot ar filozofiski noskaņota intelektuāļa rūgtajiem smiekliem par esamības drūmajiem paradoksiem.

*«Īss gan izrādās dzīvības sprīdis,
tuvu ir kopā – šūpulis, kaps;
Tomēr no svara ir katr(i)s brīdis,
Dzīve ir laba, kad mērķis tai labs.»*

Eduards Veidenbaums

Pa laukiem jau ziedonis dvašo,
Lai rūpes un skumjas nu zūd!
Prieks valda pa pasauli plašo,
Laiks bēdāties, miesas kad trūd.

Kad krūmus rotāt sāk ziedi,
Kad kāzas radība svin,
Tad paliec par bērnu un dziedi,
Un skaistākos vaiņagus pin.

Dažs gadiem uz priekšu mēdz zīlēt,
Viņš rūpes redz, citu neko.
Tas laimīgs, kas tagad spēj mīlēt,
Un nākotne nepievils to!